

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MIGRACIJOS DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2023-07-04 Nr. 4D-2023/1-463
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. gegužės 2 d. gavo X skundą dėl Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas, MD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su informacijos teikimu.

2. Pareiškėjas skunde (toliau – Skundas) nurodo:

2.1. „Lietuvos migracijos departamentas vėl ignoruoja mano raštus, pasirašytus kvalifikuotu elektroniniu parašu. Aš vėl kreipiausi į juos [...]. Nurodžiau asmens, kuris turėjo kreiptis dėl mano motinos pilietybės atkūrimo, vardą ir pavardę. Papildžiau savo laišką, pridėjau valstybės rinkliavos nuotrauką, pridėjau prašymo numerį, kurį Migracijos departamentas priskyrė. Prie laiško, kurį jiems išsiunčiau elektroniniu paštu, pridėjau failą su plėtiniu ADOC.“ (Šios ir kitų citatų kalba netaisyta)

2.2. „Jie reikalauja, kad pridėčiau pareiškėjo dokumentų kopiją! Pridėjau savo ir savo motinos dokumentus! Jei jie reikalauja pateikti asmens, kuris pateikė mano mamos dokumentus, dokumentus, tai yra neteisėta. Nesu įgaliotas disponuoti trečiųjų asmenų dokumentais.“ (Šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.3. „Pasirodo, praėjusį kartą jie galėjo patikrinti informaciją be įgalioto asmens dokumentų. Vadinasi, jie pažeidė įstatymą? Bet dabar jie negali patikrinti informacijos? Vadinasi, dabar jie vengia atsakymų. Jie visais būdais stengiasi vilkinti procesą ir atsakymą.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išnagrinėti jo Skundą.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023-05-11 raštu Nr. 4D-2023/1-463/3D-1056 kreipėsi į Migracijos departamentą, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

Seimo kontrolierė 2022-05-24 gavo Migracijos departamento 2023-05-23 raštą Nr. 10K-5982, kuriuo paaiškinama:

4.1. „[...] informuojame, kad Pareiškėjas į Migracijos departamentą kreipėsi prašydamas suteikti informaciją, susijusią su pilietybės atkūrimu jo motinai Y:

2022 m. gruodžio 13 d. gautas paklausimas, atsakymas pateiktas 2023 m. sausio 9 d. Nr. 10K-269; 2023 m. kovo 15 d. gautas paklausimas, atsakymas pateiktas 2023 m. kovo 31 d. Nr. 10K-3676; 2023 m. gegužės 4 d. gautas paklausimas, kuris šiuo metu nagrinėjamas, atsakymas bus pateiktas teisės aktų nustatytais terminais.“

4.2. „Migracijos departamente Y prašymas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo negautas. Patikrinus Lietuvos migracijos informacinę sistemą (toliau – MIGRIS) nustatyta, kad Y vardu prašymas Nr. 2305-PIL ATK-0070 dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo užpildytas 2023 m. gegužės 5 d. Šio prašymo pateikimui vizitas rezervuotas 2023 m. birželio 15 d. 10:55 val. Migracijos departamento Vilniaus skyriuje.“

4.3. „Migracijos departamentas nesutinka su Pareiškėjo skunde nurodytais teiginiais. Atsakymai į pateiktus paklausimus Pareiškėjui pateikti teisės aktų nustatytais terminais ir tvarka. Pažymėtina, kad Pareiškėjas 2023 m. gegužės 4 d. paklausime nurodė mamos prašymo Nr. 2202-PIL ATK-0074, tačiau patikrinus MIGRIS nustatyta, kad šis numeris priskirtas kito asmens prašymui.“

4.4. Seimo kontrolieriui MD pateikė Pareiškėjo kreipimūsi ir atsakymų jam kopijas. MD atsakyme į 2022-12-13 gautą kreipimąsi paaiškinama, kad vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 2 dalimi, Pareiškėjas pirmiausia turi pateikti rašytinius dokumentus, įrodančius jo teisę atstovauti savo motiną ir tada galės gauti visą su jos prašymo nagrinėjimu susijusią informaciją.

Pareiškėjo motinos raštas, kuriuo ji įgalioja Pareiškėją tvarkyti visus su jos pilietybės atkūrimo procesu susijusius reikalus, MD buvo gautas 2023-03-15. Gavus atstovavimo sutikimą, MD 2023-03-31 parengė Pareiškėjui išsamų atsakymą į jo 2022-12-13 prašymą, išaiškindami prašymo dėl pilietybės atkūrimo pateikimo tvarką bei informuodami, kad Pareiškėjos motinos prašymas dėl pilietybės atkūrimo iki MD atsakymo pateikimo dienos nebuvo gautas.

Tyrimui reikšmingų teisės aktų nuostatos

5. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI) 3 straipsnis:

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs [...]; 13) vieno langelio. Šis principas reiškia, kad asmeniui informacija suteikiama, prašymas ar skundas priimamas ir atsakymas į juos pateikiamas vienoje darbo vietoje. Prašymą ar skundą nagrinėja ir informaciją iš savo administracijos padalinių, pavaldžių subjektų, prireikus – ir iš kitų viešojo administravimo subjektų gauna pats prašymą ar skundą nagrinėjantis ir administracinį sprendimą priimančias viešojo administravimo subjektas, neįpareigodamas tai atlikti prašymą ar skundą padavusio asmens.“

11 straipsnis – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. 2. Prašymas ar skundas gali būti pateiktas per E. pristatymo sistemą, kitomis elektroninių ryšių priemonėmis, paštu, kreipiantis asmeniškai arba per atstovą. Atstovo teisė atstovauti turi būti įrodoma rašytiniu sutikimu.“

6. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau – Taisyklės):

24 punktas – „Prašymas ir skundas raštu turi būti:

24.1. parašytas valstybine kalba arba turėti vertimą į valstybinę kalbą, kurio turiniui ir autentiškumo užtikrinimui mutatis mutandis taikomos Taisyklių 23.1, 23.3, 24.2, 24.3 ir 24.5

papunkčių nuostatos (išskyrus Taisyklių 25 ir 26 punktuose nurodytus atvejus);

24.2. parašytas įskaitomai;

24.3. konkretus ir suprantamas;

24.4. parašytas taip, kad jo turinys ar forma nepažeistų etiketo ir geros moralės normų;

24.5. pasirašytas prašymą pateikusio asmens arba jo atstovo. Kai teikiant prašymą naudojamos elektroninių ryšių priemonės, turi būti pateikta pasirašyto prašymo skaitmeninė kopija arba prašymas turi būti pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu, atitinkančiu Reglamente (ES) 910/2014 nustatytus reikalavimus, arba suformuotas tokiu būdu, kuris leidžia prašymą ar skundą teikiančią asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą.“

40 punktas – „Prašymas ar skundas, pateiktas raštu nesilaikant Taisyklių 23 ir (ar) 24 punktuose nustatytų reikalavimų, per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo institucijoje dienos naudojant asmens prašyme ar skunde nurodytą kontaktinę informaciją grąžinamas (arba, jei dokumentai elektroniniai, pateikiama toliau išdėstyta informacija) asmeniui, pateikusiam prašymą ar skundą, nurodant tokio prašymo ar skundo grąžinimo priežastis, siūlant ištaisyti nustatytus trūkumus ir nustatant terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, trūkumams ištaisyti, jei institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenusprendžia kitaip. Kai per institucijos nustatytą terminą asmuo nepateikia institucijai pagal Taisyklių 23 ir 24 punktuose nustatytus reikalavimus informinto prašymo ar skundo, toks prašymas ar skundas laikomas nepaduotu.“

45 punktas – „Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį:

45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktuali klausimu atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka.“

47 punktas – „Atsakyme į prašymą ar skundą arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo turi būti informuojamas apie tokio atsakymo ar pranešimo apskundimo tvarką, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsniu, nurodant konkrečios institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.“

7. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatyti, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2000 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 388:

1 punktas – „Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos [...] yra įstaiga prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, kurios paskirtis – įgyvendinti valstybės politiką migracijos srityje“.

10 punktas – „Migracijos departamentas, siekdamas jam nustatyto veiklos tikslo, atlieka šias funkcijas: [...] 10.34. nagrinėja asmenų prašymus, pranešimus ir skundus, priima sprendimus dėl juose keliamų klausimų; [...]“.

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. *Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas* (toliau – LVAT), be kita ko, yra konstatavęs:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą [...]. Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo

įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, [...], taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. [...]. [...] kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“ (žr. 2012 m. kovo 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A502-1605/2012).“

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas Skunde Seimo kontrolierei pranešė, kad kreipėsi į Migracijos departamentą su prašymu suteikti informaciją apie jo motinos prašymo dėl pilietybės atkūrimo nagrinėjo procesą, tačiau negauna prašomos informacijos.

10. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas į Migracijos departamentą, prašydamas suteikti informaciją, susijusią su pilietybės jo motinai atkūrimu, kreipėsi:

- 2022 m. gruodžio 13 d., atsakymas pateiktas 2023 m. sausio 9 d.;

- 2023 m. kovo 15 d., atsakymas pateiktas 2023 m. kovo 31 d.;

- 2023 m. gegužės 4 d., informacijos pateikimo Seimo kontrolierei metu atsakymas dar buvo rengiamas.

Migracijos departamentas informavo, kad Pareiškėjo motinos prašymas dėl pilietybės atkūrimo buvo užpildytas tik 2023-05-05. Šio prašymo pateikimui vizitas Migracijos departamento Vilniaus skyriuje buvo rezervuotas 2023 m. birželio 15 d.

11. VAĮ numatyta, kad asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. Prašymas ar skundas gali būti pateiktas per E. pristatymo sistemą, kitomis elektroninių ryšių priemonėmis, paštu, kreipiantis asmeniškai arba per atstovą. Atstovo teisė atstovauti turi būti įrodoma rašytiniu sutikimu.

Taisyklėse numatyta, kad prašymas ar skundas, pateiktas raštu nesilaikant Taisyklių 23 ir (ar) 24 punktuose nustatytų reikalavimų, per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo institucijoje dienos naudojant asmens prašyme ar skunde nurodytą kontaktinę informaciją grąžinamas (arba, jei dokumentai elektroniniai, pateikiama toliau išdėstyta informacija) asmeniui, pateikusiam prašymą ar skundą, nurodant tokio prašymo ar skundo grąžinimo priežastis, siūlant ištaisyti nustatytus trūkumus ir nustatant terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, trūkumams ištaisyti, jei institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenusprendžia kitaip.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2022-12-13 kreipėsi į MD, prašydamas gauti informaciją apie jo motinos prašymo nagrinėjimo eigą, tačiau nepateikė rašytinio sutikimo atstovauti savo motiną. MD Pareiškėjui 2023-01-09 išsiuntė atsakymą, nurodydami, kad jis turi pateikti atstovavimą įrodantį sutikimą, tik tada bus suteikta jo prašoma informacija. Gavus atstovavimo sutikimą, MD Pareiškėjui išsiuntė išsamų atsakymą į jo prašymą.

Pastebėtina, kad atsakymas į Pareiškėjo 2022-12-13 prašymą buvo išsiųstas nesilaikant Taisyklėse numatyto 5 darbo dienų termino, atsakyme Pareiškėjui taip pat nebuvo nurodytas terminas, per kurį jis turi pateikti atstovavimą įrodantį raštą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Migracijos departamentas yra įstaiga prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, kurios paskirtis – įgyvendinti valstybės politiką migracijos srityje, t. y. užtikrinti Europos Sąjungos laisvo asmenų judėjimo principo, vizų, imigracijos, prieglobsčio, taip pat

kitų užsieniečių teisinės padėties nuostatų įgyvendinimą. Siekdamas jam nustatyto veiklos tikslo, Migracijos departamentas, be kitų jam teisės aktuose įtvirtintų funkcijų, nagrinėja asmenų prašymus, pranešimus ir skundus, priima sprendimus dėl juose keliamų klausimų. Nagrinėdamas asmenų prašymus ir skundus, Migracijos departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, privalo laikytis įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, lygiateisiškumo, efektyvumo principų, be to, LVAT savo praktikoje pabrėžia, kad valstybės institucijos turi veikti apdairiai ir rūpestingai (2013 m. gruodžio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A520-2473/2013).

12. Apibendrinant tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad Migracijos departamentas, teikdamas atsakymus Pareiškėjui, pagrįstai prašė pateikti atstovavimą įrodančius dokumentus ir išsamų atsakymą pateikė tik sulaukęs minėto rašto, tačiau atsakymas į 2022-12-13 gautą prašymą buvo parengtas nesilaikant Taisyklėse nustatyto termino ir tvarkos, todėl Skundas, kiek tai susiję Taisyklių 40 punkto nesilaikymu, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnų veiksmų, susijusių su prašymų suteikti informaciją nagrinėjimu, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Migracijos departamento direktorei rekomenduoja imtis priemonių, kad nagrinėjant asmenų kreipimusis dėl informacijos suteikimo ir rengiant jiems atsakymus būtų vadovaujama ir Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių nuostatomis.

Primename, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė